

FA Forest Oy
Viitasaaren tuotantolaitos
Kölkynvuorentie 8
44500 Viitasaari

Yhteysviranomaisen lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue toimii yhteysviranomaisena FA Forest Oy:n Viitasaaren tuotantolaitoksen tuhkan rakeistamislaitoksen laajennushankkeessa (laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 468/94, 1584/2009). Hankkeen ympäristövaikutukset on selvitettävä tämän lain mukaisessa menettelyssä, ennen kuin hankkeen toteuttamiseksi ryhdytään ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin. YVA-menettelyn vireille tulo perustuu YVA-asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluettelon kohtaan 11 b, jätehuolto, jätteen käsittelylaitokset, kun käsiteltävä jättemäärä on yli 100 tonnia vuorokaudessa. Rakeistamislaitos valmistaa tuhkaista lannoitetta.

Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelman on laatinut konsulttitoimisto Linnunmaa Oy Joensuusta. Yhteysviranomaisen antaa oman lausuntonsa arviointiohjelmasta hankkeesta vastaavalle kuukauden kuluessa kuulemisen päättymisestä.

Hanke ja sen vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tutkittavat vaihtoehdot ovat:

Vaihtoehto 0: Hanketta ei toteuteta

Nollavaihtoehdon tarkoituksena on toimia vertailuvaihtoehtona tuotannon laajennusvaihtoehdoille ja kuvata tilannetta, missä toiminta jatkuu nykyisellään. Tällöin vuosittain otetaan vastaan ja rakeistetaan tuhkaa yhteensä 36 000 tonnia.

Vaihtoehto 1: Tuhkan vastaanottomäärä on 80 000 tonnia vuodessa. Se mahdollistetaan lisäämällä työvuoroja ja rakentamalla lisää varastointitilaa. Toimintaa tehtaalla olisi seitsemänä päivänä viikossa kolmessa vuorossa. Raaka-ainetuhkaa varten tarvittaisiin siilotilaa n. 600 m³. Valmiin tuotteen varastointia varten laajennettaisiin nykyistä varastointikapasiteettia toisella 690 m² kokoisella valmistuotevarastolla. Tällöin tuhkaa voitaisiin varastoida irtotavarana hallissa 10 000 t sekä säkkitavarana pihalla 2000 t.

Vaihtoehto 2: Tuhkan vastaanottomäärä on 160 000 tonnia vuodessa. Se mahdollistetaan lisäämällä työvuoroja ja rakentamalla lisää varastoin-

titilaa ja toinen rumpulinja. Raaka-ainetuhkan varastointiin tarvittaisiin n. 1 200 m³ tilaa silloihin. Valmiin tuotteen tai puolivalmisteiden varastointia varten rakennettaisiin varastointikapasiteettia 10 000 tonnia. Lisäksi naapuritontille rakennettavalla varastokentällä varastoitaisiin irtotavarana katetussa aumassa ja säkeissä yhteensä 30 000 tonnia.

Kuuleminen ja lausuntojen pyytäminen

Arviointiohjelma oli nähtävänä mielipiteiden ja lausuntojen esittämistä varten 4.3. - 4.4.2011 Viitasaaren kaupungintalolla ja ELY-keskuksessa. Arviointiohjelmaan oli mahdollista tutustua Viitasaaren kirjastossa ja se oli myös Internet-osoitteessa www.ely-keskus.fi/keski-suomi. Hanketta ja sen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa esiteltiin yleisölle 14.3.2011 klo 18 -19.30 Viitasaaren kaupungintalolla.

Yhteysviranomainen lähetti lausuntopyynnön kalatalousviranomaiselle ja liikenne ja infrastruktuurivastuualueelle Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen, Keski-Suomen museolle ja Viitasaaren kaupungille. Arviointiohjelmaa koskevat lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa yhteysviranomaiselle ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle 4.4.2011 mennessä. Kuulemisessa saatiin 3 lausuntoa ja mielipidettä.

Yhteenveto lausunnoista ja kannanotoista

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen

Arviointiselostuksessa hankkeen mahdollisia vaikutuksia alueen ammatti- ja virkistyskalastukseen on arvioitu huomioimalla Keiteleen alueen kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma (8.1.), arvioimalla vaikutuksia veden laatuun, vesistön virkistyskäyttöön, ammattikalastukseen (8.2.3.) ja ihmisiin (kysely muun muassa Haapaniemen osakaskunnalle virkistyskäytöstä, 8.2.9.). Lisäksi selvitykset välillisistä ja välittömistä vaikutuksista vesiin ja eliöihin (8.1.), rakentamisaikaisista vaikutuksista vesistöön (8.2.1.) ja tuhka-aumojen vaikutuksesta pintavesiin (8.2.3.) ja hankkeen yhteydessä otettavat lisävesinäytteet (8.2.3.) antavat lisätietoa, jolla on merkitystä myös yleisen kalatalousedun kannalta.

Keski-Keiteleen Kymönselän läntisellä ranta-alueella Mustaniemen kohdalla on havaittu hauen ja lahnan kutualueita, pohjoisempaan lisäksi muikun ja kuhan kutualueita (Olkio ja Takalo 1989). Veteen päässyt maa-aines ja tuhka voivat peittää kutualueita, heikentää kalojen kudon onnistumista ja vaikeuttaa kalojen liikkumista ja ravinnonkäyttöä. Kutualueet tulee ottaa huomioon tehtäessä haitta-arvioita maa-aineksen kulkeutumisesta vesistöön, pölyn määrästä ja sen leviämisestä (8.2.1.) samoin kuin hankkeen mahdollisista riski- ja häiriötilanteista (8.2.11.).

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue

Ohjelmassa esitetyt selvitykset laitoksen aiheuttaman lisääntyvän liikenteen vaikutusten arvioinnissa ovat riittävät. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tarkasteltava erityisesti lisääntyvän liikenteen Mustasuontien ja valtatie 4 liittymässä vaikutukset valtatie 4 liikenteen sujuvuuteen.

Keski-Suomen Museo

Keski-Suomen museolla ei ole arkeologisen kulttuuriperinnön eikä rakennetun kulttuuriympäristön osalta huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.

Yhteysviranomaisen lausunto

1-5 Tiedot hankkeesta ja YVA-menettelystä

Hankkeen lähtökohta, tuhkan käyttö lannoitevalmisteena tukee Keski-Suomen jätesuunnitelman ja jätelain tavoitteita. Jätteen hyödyntäminen materiaalin kierrätyksessä on voimassa olevan jätelain viitoittamassa jätehierarkiassa toiseksi korkeimmalla tasolla jätteen synnyn ehkäisyn jälkeen. Vaihtoehto tälle toiminnalle voisi olla myös käyttö maanrakentamisessa. Ilman tuhkan hyötykäyttöä seuraava luokitus jätehierarkiassa putoa kaksi tasoa alaspäin, alimmalle tasolle, joka on loppusijoitus kaatopaikalle. Taloudelliset ohjauskeinot, lähinnä jätevero on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi lisätä tuhkan hyötykäyttöä.

Hankkeen sijainti ja toiminta kaava-alueella ja laitostontilla on kuvattu. Tuotantolaitos sijoittuu asemakaava-alueelle. Kortteli 557 on kaavassa osoitettu merkinnällä T / teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, sallittu kerrosluku enintään 2 ja tonttitehokkuusluku $e=0,5$, mikä määrittää tontin rakennusoikeuden (e = tontin rakennusten kerrosalan suhde tontin pinta-alaan). Suositus alimmista rakentamiskorkeuksista Keiteleen rannoilla on +100,9. Teollisuuskiinteistön rakennuskorkeus tulisi lisätä hankekuvaukseen. Arviointiohjelmassa ei mainita Keski-Suomen maakuntakaavaa ja sen mahdollisia aluevarauksia, jotka on aiheellista todeta.

Laajennusvaiheissa on tarkoituksena kehittää lämmön talteenottoa ja hyödyntää sitä tuotantoprosessissa, mikä ei vielä ilmene taulukon 4 energiankulutusarvioista. Mahdollisten lisääaineiden käyttömäärät tuotannossa tulisi kuvata hankekuvauksessa yksityiskohtaisemmin (s.18. taulukko 3) ja arvioida myös niiden ympäristövaikutuksia.

6 Käsiteltävät vaihtoehdot

Vaihtoehtoina ovat kaksi tuotannon laajennusvaihtoehtoa ja vertailuvaihtoehtona nykyisen ympäristöluvan sallima tuotanto. Ne ovat selkeitä ja perusteltu yrityksen tarpeista. Teoreettisia vaihtoehtoja tuhka-jätteen käytölle, jotka eivät perustu hankkeesta vastaavan lähtökohtiin, voisivat olla laaja käyttö maanrakennuksessa, kaatopaikkasijoitus vaihtoehtona tuhkan hyötykäytölle tai jokin muu hyötykäyttölaitoksen sijaintipaikka Suomessa.

7 Ympäristön nykytilanne

Arviointiohjelmassa esitettyjen kohteiden (kappale 7.5 ja kuva 14) lisäksi ELY-keskuksen tiedossa on seuraavia huomionarvoisia kohteita. Kymönselän itäpuolella sijaitsee suojelualue Aittosaarella. Saarella sijaitsee noin viiden hehtaarin laajuinen Luonnonperintösäätiön suojelutarkoitukseen hankkima alue. Kohde sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä nykyisestä rakeistamislaitoksesta. Tämän lisäksi Keski-Suomen ELY-keskuksen päätöksellä 16.8.2010 on rauhoitettu Permosrannan-saarten luonnonsuojelualue, joka sijaitsee samoin Kymönselän itäosassa. Useasta saaresta muodostuvan Permosrannan-saarten luonnonsuojelualueen pohjoisin saari (Ritasaaret) sijaitsee lähimmillään noin kolmen kilometrin etäisyydellä laitospaikasta.

Arviointiohjelmassa rajatulle vaikutusalueelle sijoittuu esitettyjen kohteiden (kappale 7.6) lisäksi muitakin kulttuuriympäristöarvoja sisältäviä kohteita. Alueella sijaitsevat Keski-Suomen museon rakennusinventoinnissa maakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi luokiteltuina: Haapasalmen maantiesilta, Viitasaaren vanha yhteiskoulu ja Viitasaaren metsätyömuseoalue, Savivuori. Valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä on vuoden 1993 listauksen mukaan Haapasaaren kulttuurimaisema. Uudessa vuoden 2009 inventoinnissa kohdetta ei ole huomioitu. Alue on kuitenkin osoitettu Keski-Suomen maakuntakaavassa, joten kohdetta voidaan pitää maakunnallisesti arvokkaan alueena. Haapasaarella sijaitsee lisäksi Muhosenkallion muinaisjäännös. Perinnebiotooppien inventoinnissa on paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi luokiteltu Kuneliuksen niitty, joka sijaitsee Savilahden uimarannan tuntumassa.

8 Ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttaminen

8.1. Arvioinnin raja

Vaikutusalue on riittävän laaja sisältäen myös Keiteleen vesialuetta. Tätä laajempi on tuhkan hankinta-alue, joka vaihtoehdossa 1 kattaa lähes koko eteläisen Suomen ja vaihtoehdossa 2 ulottuu länsirannikolle, Kainuuseen ja Meri-Lappiin. Tuhkan käytön vaikutuksia tullaan tarkastelemaan olemassa olevan tutkimustiedon puitteissa.

8.2.1. Rakentamisen aikaiset vaikutukset

Ohjelmassa on otettu huomioon rakentamisen aikaiset vaikutukset vesistöön. Keski-Keiteleen Kymönselän läntisellä ranta-alueella Mustanien kohdalla on havaittu hauen ja lahnan kutualueita, pohjoisempaan lisäksi muikun ja kuhan kutualueita. Veteen päässyt maa-aines ja tuhka voivat peittää kutualueita, heikentää kalojen kudun onnistumista ja vaikeuttaa kalojen liikkumista ja ravinnonkäyttöä. Kutualueet tulee ottaa huomioon tehtäessä haitta-arvioita maa-aineksen kulkeutumisesta vesistöön, pölyn määrästä ja sen leviämisestä samoin kuin toiminnan mahdollisista riski- ja häiriötilanteista.

8.2.2. Vaikutukset ilmanlaatuun

Laitoksen suunnittelussa voidaan hyödyntää vuodesta 2008 kertyneitä kokemuksia laitoksen toiminnasta. Laitoksella on tietoa käytettyjen pölysuodattimien toimivuudesta ja puhdistus- ja vaihtotarpeesta. Laitoksen tulee BAT-periaatteen mukaisesti vähentää pölypäästöt niin matalalle tasolle kuin se teknis-taloudellisesti on järkevää. Ilmaan kohdistuvan kokonaisvaikutuksen kannalta myös pölyn käsittely tässä yhteydessä on perusteltua (kohdan 8.2.5 asemesta).

Ilman epäpuhtauksien vaikutuksia Keski-Suomen metsissä on selvitetty Keski-Suomen maakunnan ilmanlaadun bioindikaattoritutkimuksella 2005-2006 (Ympäristöntutkimuskeskuksen tiedonantoja 162, Jyväskylän yliopisto 2006). Tutkimuksessa olivat mukana kaikki Keski-Suomen kunnat. Taajamiin ja niiden lähelle sijoitetuilla havaintopaikoilla on selvitetty paikallisten päästöjen muutoksia.

8.2.3 Vaikutukset pinta- ja pohjavesiin

Suunnitellut näytteenottopisteet antavat hyvän lähtötiedon hankkeen vaikutusten seuraamiseksi. Vesinäytteistä tulisi ehdotettujen parametrien lisäksi analysoida ainakin alkuvaiheessa myös kemiallinen hapenkulutus (CODMn), kokonaisfosfori sekä raskasmetallit. Näin saadaan monipuolinen vertailukohta ennen laitoksen laajennusta. Hankkeen mahdollisia vaikutuksia alueen ammatti- ja virkistyskalastukseen on arvioitu huomioiden Keiteleen alueen kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma.

8.2.4 Vaikutukset maa- ja kallioperään

Hankealueen maa- ja kallioperä kuvataan ja siihen kohdistuvat vaikutukset arvioidaan erityisesti rakentamisen aikana. Siirrettävän maan määrä ja vaikutus pohjaveteen arvioidaan. Tuhkalannoitteen vaikutuksia maa-perään ja sen eliöstöön arvioidaan kirjallisuuteen perustuen.

8.2.5. Melu, värinä ja pöly

Melun arvioinnin lähtökohtana on valtioneuvoston päätös (993/92) melun ohjearvoista. Vertailukohdaksi mitataan uudelleen nykyisen toiminnan aiheuttama melu ja arviointiselostuksessa tullaan kuvaamaan hankkeen vaikutukset melutasoon. Myös mahdollisesti tarvittavat meluntorjuntakeinot esitetään. Nykyiset pöly- värinätasot kuvataan ja hankkeen vaikutukset niihin arvioidaan. Tarvittavat pölyn ja värinän vähennyskeinot esitetään.

8.2.6. Vaikutukset kasvillisuuteen, eläimistöön ja ekologiaan

Arviointiselostuksessa on viitattu vuonna 2009 tehtyyn luontoselvitykseen. Lähdeviittaus puuttuu, joten selvityksen laatua ei voi kommentoida. Ohjelman mukaan mahdollisesti rakennettavan uuden tuotantolaitoksen sijoittumispaikka olisi puuttomaksi hakattu tontti. Tästä syystä

uuden tuotantolaitoksen sijoittumispaikalla ei aiheutune merkittäviä muutoksia luonnonympäristöihin.

8.2.7. Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, maankäyttöön ja maisemaan

Asemakaavan ja luontoinventointien avulla kuvataan nykyinen yhdyskuntarakenne, lisäksi esitetään aluetta koskevat muut tiedossa olevat suunnitelmat ja hankkeen vaikutukset niihin. Laitoksen maisemaan vaikuttavat rakenteet siilot on tunnistettu ohjelmassa. Arviointiselostuksessa kuvataan uusien rakennusten sijainti ja koko. Niiden näkyvyyttä läheisille näköalapaikoille arvioidaan. Myös näkyvyyttä järvelle tulisi arvioida.

8.2.8 Vaikutukset liikennemääriin ja liikenneturvallisuuteen

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on arvioitava erityisesti lisääntyvän liikenteen vaikutukset valtatie 4 liikenteen sujuvuuteen Mustasuontien ja valtatie 4 liittymässä. Raaka-aineen ja tuotteen kuljetusmatkat ovat melko pitkiä. Liikennöinnissä tulisi tarkastella paluukuljetusten hyödyntämismahdollisuuksia liikennemäärien vähentämisessä. Muutoin aiotut selvitykset ovat riittävät.

8.2.9 Vaikutukset ihmisiin ja yhteiskuntaan

Hankkeen vaikutukset ihmisten terveyteen ja viihtyvyyteen arvioidaan vertaamalla hankkeen arvioitavien päästöjen vaikutuksia nykyisen teollisen toiminnan päästöihin. Viihtyvyyden osatekijöinä arvioidaan vaikutuksia asumiseen, loma-asumiseen ja virkistystoimintaan. Myös toiminnan vaikutuksia työllisyyteen ja elinkeinoihin arvioidaan. Arvioinnissa käytetään asiakaskyselyä ja lisäksi haastattelua alueen lähellä sijaitseville nk. herkille kohteille kuten koulut, päiväkodit ja sairaalat.

8.2.10 Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen

Hankkeen kuvaus antaa tietoa myös sen merkityksestä jätehierarkiassa ja vaikutuksista luonnonvarojen käyttöön. Arviointiselostuksessa tullaan esittelemään vielä yksityiskohtaisemmin tuhkalannoituksen ympäristövaikutuksia vertailemalla sitä hivenainelannoitukseen, jonka lähteenä on usein kaivostoiminta.

8.2.11 Riskit ja häiriötilanteet

Riskit tullaan luokittelemaan kolmeen luokkaan ja arviointiselostuksessa tullaan kuvaamaan riskinarvioinnin tulokset sekä esittämään toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi. Ilmastomuutokseen varautuminen on yksi tärkeä näkökulma riskeihin varautumisessa. Ilmastomuutoksen vaikutuksista on ennustettu (Ilmatieteen laitos), että talven sateet tulevat nykyistä useammin vetenä. Kesän sademäärän ei ennusteta lisääntyvän, mutta arvioidaan tulevan nykyistä lyhytkestoisempina rankkasateina. Raaka-aineiden ja tuotteiden varastoinnin kannalta tämän ennakkoinnilla voi olla merkitystä.

8.2.12 Toiminnan lopettamisen vaikutukset

Toiminnan lopettamisen vaikutukset tullaan kuvaamaan asiantuntija-arvioina.

8.3. Epävarmuustekijät

Arviointiohjelma ei sisällä lähdeluetteloa. Se tulisi liittää arviointiselostukseen selvitysten todentamiseksi.

8.4. Haitallisten vaikutusten vähentäminen

Ohjelman pohjalta on mahdollista tunnistaa hankkeen haitalliset vaikutukset ja varautua niiden vähentämiseen. Keskeistä on mm. se, että laitostontti on päälystetty ja sadevedet johdetaan imeytyskentän kautta maastoon. Laitoksen suunnittelussa on tärkeää kiinnittää huomiota veden virtaamisen estämiseen esim. ojia pitkin laitostontilta Keiteleeseen. Hankkeen vaikutusten seuranta tukee em. tavoitteita.

9 Tiedottaminen ja osallistumisen järjestäminen

Tiedottamista ja osallistumista koskevat menettelyt on selostettu Ne sisältävät myös perustetun YVA-ohjausryhmän toiminnan.

Arviointiohjelma sisältää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (713/2006) 9 §:n mukaiset selvitykset. Arviointiohjelma luo tässä lausunnossa esitetyt tarkennukset huomioon ottaen hyvän lähtökohdan hankkeen ympäristövaikutusten selvittämiseksi.

Kari Lehtinen

ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen johtaja

Esa Mikkonen

ylitarkastaja

JAKELU

Keski-Suomen ELY-keskus/kalatalousviranomainen

Keski-Suomen ELY-keskus/ liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue

Keski-Suomen museo

Suomen Ympäristökeskus, liitteenä 2 kpl arviointiohjelmia

Viitasaaren kaupunki

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA MUUTOKSENHAKU

Suoritemaksu on 4800 €. Hankkeesta vastaavalta perittävä maksu perustuu valtioneuvoston asetukseen 17.12.2009/1097. Hankkeesta vastaava, joka katsoo lausunnosta perittävän maksun virheelliseksi, voi vaatia siihen oikaisua Keski-Suomen ELY-viraston ympäristövastuualueelta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.